

ТЕМА № 3 КЛАСИФІКАЦІЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

План:

1. Класифікація спортивних заходів
2. Класифікація фізкультурних свят

1. Класифікація спортивних заходів

З точки зору організації при плануванні і проведенні спортивних змагань слід враховувати ряд важливих обставин.

І. Різноманітні спортивні змагання класифікуються з використанням ряду підстав.

До основних змагань належать:

- календарні, які входять до єдиного календарного плану спортивних заходів і проводяться згідно затвердженого положення;
- першості (чемпіонати), які проводяться один раз на рік, а переможцю присвоюється звання чемпіона;
- змагання на кубок (при послідовному відборі кращих команд виявляється володар Кубка у порівняно короткі терміни);
- відбіркові (турніри претендентів) для виявлення найсильніших команд-учасників наступного етапу змагань;

- за програмними цілями і місцем в спортивній підготовці виділяють:

- офіційні (розігрується звання чемпіона, володаря кубка);
- класифікаційні (мета - виконання відповідного нормативу тобто визначення спортивної кваліфікації учасників);
- контрольні (мета - готовність до головних стартів);
- відбіркові (мета - відбір в команду);
- підвідні (мета - підготовка до більш значущих стартів);
- показові (популяризація виду спорту);
- товариські, в тому числі традиційні змагання (перевірка підготовленості у навчально-тренувальному процесі);
- скорочені (бліц-турніри) і можуть плануватися на вихідні дні, відкриття чи закриття сезону.

- за способом визначення переможця спортивні змагання можуть бути:

- командні (тільки команд);
- особисто-командні;
- особисті (враховуються результати тільки окремих учасників).

- за масштабом поділяються на:

- міжнародні або всесвітні (Олімпійські ігри, Універсіада, світові чемпіонати, кубки та ін.);
- регіональні (континентальні чемпіонати, кубки, ігри);

- національні (окремих країн);
- окремої фізкультурно-спортивної організації.
 - за формою організації:
- очні;
- заочні.

II. Спортивні змагання виконують 2 функції:

- «внутрішні» (по результату визначається ієрархія місць);
- «зовнішні» (морально-регулятивна функція, відпочинок і розваги).

III. Система проведення, заснована на принципах:

- принцип ієрархічності (тобто підпорядкованість: організація - район - місто - область);
- принцип комплексності (включення декількох видів спорту в програму);
- принцип відкритості та демократичності;
- принцип командного заліку.

IV. Засобами організаційно-педагогічної регламентації спортивних змагань є:

Єдиний календарний план фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів (календарний план спортивних змагань), положення про спортивні змагання, правила змагань, сценарії.

V. Існують чотири основні системи проведення спортивних змагань:

- *прямий* - застосовується при проведенні більшості особистих і особисто-командних змагань, в яких результати оцінюються метричними одиницями або балами (легка атлетика, лижі, гімнастика, акробатика та ін.);
- *кругова* (всі учасники зустрічаються між собою один або кілька разів, за перемогу нараховуються очки);
- *кубкова* (з вибуванням тих, хто програв або олімпійська система);
- *змішана* (об'єднує принципи кругової і кубкової систем) в два етапи.

☞ Спортивні змагання проводяться окремо:

- для чоловіків і жінок (за винятком кінного спорту, ряду технічних видів спорту та ін.);
- дорослих, юніорів, юнаків та дітей; в деяких видах спорту (теніс, настільний теніс) передбачені змагання змішаних пар (в фігурному катанні - виступи спортивних пар і танцювальних дуетів).

☞ Спортивні змагання регламентуються:

- відповідними офіційними правилами, які визначають вимоги до учасників, суддів, спортивних споруд, обладнання, спорядження, до умов і порядку визначення переможців і результатів учасників.

Контроль за дотриманням встановлених для спортивних змагань правил, фіксування результатів. Здійснюються спортивними суддями.

2. Класифікація фізкультурних свят

Важливо підкреслити той факт, що при підготовці і проведенні фізкультурних свят людина отримує можливість виявляти і демонструвати

свою активність, ініціативу, самостійність, творчість, що дає можливість розвивати здібності та особистісні якості.

Процес підготовки до фізкультурного свята згуртовує людей єдністю мети і загальними завданнями, особливо якщо у ньому задіяні батьки та діти, адже позиція дорослих учасників багато в чому визначає відношення підростаючого покоління до фізичної культури.

📖 *Види фізкультурних свят:*

- з різним домінуючим завданням (виховні, формуючі, розвиваючі, демонстраційні, для втіхи чи задоволення);
- з різним руховим змістом (комбіновані, на основі елементів певних видів спорту, інтегровані);
- з використанням різних методів (творчі, сюжетні, ігрові);
- з різним місцем проведення (у спеціально обладнаних місцях, у природних умовах);
- з різним складом учасників (групи населення певних вікових категорій);
- залежно від сезону (зимові, весняні, літні, осінні).

Спортивні свята можуть проводитися у вигляді:

- рухливих ігор;
- олімпіад, які поєднують у собі вікторини та змагання з олімпійських видів спорту;
- ігрові свята, що включають бліц турніри з одного або декількох видів спортивних ігор у поєднанні з конкурсами та показовими виступами;
- марафони (теле-, шоу-, бігові, тощо);
- тематичні спортивні вечори, які будуються на обговоренні проблем спорту з фото- та відеодемонстрацією;
- зустрічі, що мають на меті живе спілкування із провідними спортсменами міста, регіону, країни;
- зльоти, конференції, які організуються для обміну досвідом та демонстрації досягнень кращих представників спортивно-масової чи туристичної діяльності.

📖 Головним завданням фізкультурних свят є популяризація здорового способу життя. Одночасно у ході будь-якого фізкультурного свята здійснюється комплексне вирішення цілого ряду завдань, відповідно до яких підбирають тематику і зміст, визначають методи й прийоми роботи вони поділяються:

☞ *За домінуючим завданням:*

➤ формування позитивного відношення до свого здоров'я. Це тематичні свята типу «Сонце, повітря і вода – наші вірні друзі», «Свято чистьох», «В гостях у Айболита». Правильно підібрані тематичні ігри та вправи у поєднанні з текстом, поединки з ворогами здоров'я (лінь, переїдання, страхи, тощо) дозволяють формувати позитивне відношення до загартування, фізкультури, гігієнічних процедур, правильного режиму дня;

➤ виховання стійкого інтересу до фізичної культури, до особистих досягнень, до спортивних подій нашої країни і всього світу. Характерними особливостями цих свят є включення до їх програм ігор з елементами

командного і особистого змагання. Важлива роль відводиться також підбору пізнавального матеріалу, спрямованого на систематизацію знань людей про види спорту, олімпійський рух, відомих спортсменів. Тематика таких свят різнобічна: «Олімпійці серед нас», «Подорож у Спортландію», «Веселі старти»;

➤ формування позитивного настрою. Це жартівливі свята-розваги з метою створення гарного настрою від ігор, атракціонів, забавних атрибутів, музичного супроводу, сумісної діяльності;

➤ розвиток творчості та комунікативних здібностей. Такі свята дуже приваблюють дітей різного віку, оскільки у них добре продумана мотивація дій (надання допомоги героям, пошук кладу, демонстрація своєї завзятості і загартованості) та взаємопов'язані завдання-випробування. Діяльність учасників у цих святах менш регламентована, що дає можливість їм самим знаходити вихід з критичних ситуації, вступати у протиборство з силами зла, стихією природи, сюрпризами погоди. Тематика визначається інтересами учасників свята – це «Юні Робінзони», «Космічні пригоди», «В підводному царстві», «Рятувальники», «Сигнал SOS прийнято»;

➤ демонстрація фізичної підготовленості та умінь. Такі свята зазвичай поєднуються з відповідними підсумковими подіями: закінчення навчального року, випуск, завершенням пори року, тощо – це свята типу «Прощай зимо» «Якими ми стали», «Виростайка», «Велосипедні гонки», «Свято русалок»;

➤ виховання інтересу до народних традицій. Це фольклорні свята, які проводяться відповідно до християнського календаря або національних свят («Різдво», «Масляна», «Трійця», «Вечорниці», «Обжинки», «Зелені свята»). Вони складаються на доступному матеріалі з використанням народних ігор, забав, танців хорів, пісень, атрибутів національного одягу, інвентарю;

➤ формування пізнавальної активності. Мета таких свят – інтегрувати у заняття фізичною культурою знань з області екології, географії, астрономії, літератури, основ безпечної життєдіяльності, тощо. У програму таких свят включаються розділи змагань ерудитів (юних астрономів, екологів, знавців правил дорожнього руху): вікторини, розгадування кросвордів, відгадування загадок;

➤ виховання етичної культури людей. Такі свята особливо значимі для різновікових і різностатевих колективів, в яких створюються сприятливі умови для формування дружніх взаємовідносин між людьми, а також гуманізму. Ігрова діяльність таких свят спрямована на формування готовності прийти один одному на допомогу, або виручити з небезпечної ситуації. Як правило, їх сюжет розвивається у двох напрямках: з одного боку, всі об'єднуються однією метою (допомогти герою-персонажу, який потрапив у біду, протиставляючи себе силам зла); з іншої – учасники включаються командою у спільну боротьбу із загальними ворогами (зло, страхи, жорстокість, заздрість).

♣ *Фізкультурні свята поділяються:*

За руховим змістом:

➤ комбіновані. Розробляються на основі поєднання різних видів фізичних вправ. Тут перевагою є можливість залучення різновікових категорій людей до ігрової діяльності з елементами видів спорту, забавами, конкурсами, тощо;

➤ на основі рухливих ігор, атракціонів, забав. Це найбільш розповсюджений та доступний вид фізкультурних свят, оскільки він не вимагає складного інвентарю та спеціально облаштованого майданчика (його можна провести на галявині або утрамбованій доріжці);

➤ на основі спортивних ігор (однотаймові ігри з футболу, гандболу, баскетболу, хокею). Такі свята можна організувати у тому випадку, якщо люди володіють технікою обраних для свята спортивних ігор і знайомі з їх правилами. Можна також включити до свята ігри-естафети, індивідуальні й колективні змагання на виконання окремих елементів з відповідно обраних спортивних ігор;

➤ на основі об'єднання декількох сезонних видів спорту (наприклад, ходьба на лижах, катання на санках взимку або катання на велосипеді, роликах, самокатах влітку). У програму свята можуть бути включені спортивні вправи одного вигляду (наприклад, плавання);

➤ інтегровані. У програму цих свят поряд з руховими завданнями включаються елементи пізнавальної діяльності.

За методами проведення свят:

➤ ігрові;

➤ змагальні;

➤ сюжетні. Виконання рухових завдань здійснюється відповідно до розповіді ведучого, а всі ігри та вправи пов'язуються єдиною темою та ідеєю;

➤ творчі. Їх мета – формування творчої активності, уміння самостійно приймати рішення, виявляти ініціативу у проблемних ситуаціях, вирішувати питання-провокації та пошукові питання. Проведення таких свят потребує від організаторів високого професіоналізму, оскільки несподівані для них рішення можуть змінити хід сценарію. Тому до сценарію вносять різні варіанти виходу із запропонованої ситуації, щоб учасники відчули себе відповідальними за хід і результати своїх дій.

За характером використаного обладнання:

➤ із застосуванням фізкультурно-спортивного і туристичного інвентарю;

➤ із використанням природного матеріалу (осіннє листя, квіти, споруди з снігу, крижинки, сніжки, шишки, камінці, пеньки, колоди і тому подібне, залежно від сезону і природного оточення);

➤ із використанням саморобного або пристосованого інвентарю. Це можуть бути автопокришки різного розміру (з них можна сконструювати різноманітні снаряди), сходи, білизняна мотузка, предмети побуту, дитячі меблі (стілці, табурети), навіть пластикові пляшки, наповнені піском, тощо;

➤ із сюжетними іграшками та ігровими посібниками для дітей (звірята, машини, іграшковий будівельний матеріал, тощо).

В залежності від сезону:

➤ літні; - осінні; - зимові; - весняні.

Представлена класифікація фізкультурних свят безперечно умовна, оскільки кожне свято об'єднує у собі різні види, якщо вони не суперечать один одному.

Контрольні питання:

1. Назвіть принципи на яких заснована система проведення спортивних змагань?
2. Назвіть основні системи проведення спортивних змагань?
3. У якому вигляді можуть проводитися спортивні свята?
4. За якими методами можуть проводитися спортивні свята?
5. Назвіть класифікацію основних спортивних змагань?

Тестові завдання:

1. Встановіть види фізкультурних свят:

Вид свята	Сутність
1) з різним домінуючим завданням	а) творчі, сюжетні, ігрові;
2) з різним руховим змістом	б) групи населення певних вікових категорій
3) з використанням різних методів	в) у спеціально обладнаних місцях, у природних умовах
4) з різним місцем проведення	г) комбіновані, на основі елементів певних видів спорту, інтегровані
5) з різним складом учасників	д) виховні, формуючі, розвиваючі, демонстраційні, для втіхи чи задоволення
б) залежно від сезону	е) зимові, весняні, літні, осінні

Відповідь: _____

2. Згідно чого організуються фізкультурні свята в школі?

- а. відповідно до програмних вказівок;
- б. за відповідними підсумковими подіями.

3. Що є засобом організаційно-педагогічної регламентації спортивних змагань:

- а. календарний план, положення про спортивні змагання, правила змагань, сценарії;
- б. офіційні правила, які визначають вимоги до учасників, суддів, спортивних споруд, обладнання, спорядження, до умов і порядку визначення переможців і результатів учасників.

4. Які функції виконують спортивні змагання?

- а. комплексності, відкритості та демократичності;

- б. командного заліку;
 - с. внутрішню, зовнішню;
 - д. визначається ієрархія місць; відпочинок і розваги;
 - е. відповідь с, д.
5. **Які спортивні змагання можна виділити за програмними цілями і місцем в спортивній підготовці?**
- а. товариські, що підводять, скорочені;
 - б. офіційні, класифікаційні, відбіркові;
 - с. календарні, першості;
 - д. міжнародні, національні, регіональні;
 - е. відповідь а, б
6. **Встановіть фізкультурні свята за руховим змістом:**

Руховий зміст

Сутність

1) інтегровані -	а) розробляються на основі поєднання різних видів фізичних вправ. Тут перевагою є можливість залучення різновікових категорій людей до ігрової діяльності з елементами видів спорту, забавами, конкурсами, тощо
2) на основі об'єднання декількох сезонних видів спорту (наприклад, катання на велосипеді, роликах, самокатах)	б) це найбільш розповсюджений та доступний вид фізкультурних свят, оскільки він не вимагає складного інвентарю та спеціально облаштованого майданчика (його можна провести на галявині або утрамбованій доріжці)
3) комбіновані -	в) у програму цих свят поряд з руховими завданнями включаються елементи пізнавальної діяльності
4) на основі спортивних ігор -	г) у програму свята можуть бути включені спортивні вправи одного вигляду (наприклад, плавання)
5) на основі рухливих ігор, атракціонів, забав -	д) Такі свята можна організувати у тому випадку, якщо люди володіють технікою обраних для свята спортивних ігор і знайомі з їх правилами. Можна також включити до свята ігри-естафети, індивідуальні й колективні змагання на виконання окремих елементів з відповідно обраних спортивних ігор

Відповідь: _____

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ ДО ТЕМИ № 3

✍ Кейс 3. Змагання з комплексів рухливих або народних ігор та естафет

✍ Найпростіші змагання з рухливих ігор - це конкурси та атракціони, що влаштовуються під час свят або незалежно від них. Існує особиста першість, яка може проводитися в іграх, де учасники по черзі (чи одночасно, невеликими групами) виконують однакові для всіх завдання на спритність, швидкість, силу, рівновагу тощо. Досягнення кожного оцінюються шляхом порівняння показаних результатів (наприклад, виграє той, хто першим без помилок закінчить гру) або ж зіставленням отриманих очок (наприклад, переможцем вважається гравець, який отримає більшу кількість очок в естафеті). Складніший вид змагань - це першість між декількома командами з однієї з рухливих або національних ігор, таких, наприклад, як «Перестрілка», «Боротьба за м'яч». Найціннішими в педагогічному відношенні є змагання з цілого комплексу рухливих ігор, організувати які значно складніше, ніж змагання з окремих ігор.

➔ Найбільш цінними в педагогічному відношенні є змагання з цілого комплексу рухливих ігор, організувати які значно складніше, ніж змагання з окремих ігор. У комплекси підбираються рухливі ігри з різноманітною руховою діяльністю, різними тактичними прийомами, що вимагають прояву різних фізичних якостей. Подібні змагання вимагають від учасників всебічної рухової підготовленості і сприяють їх фізичному розвитку.

Основу змісту змагань з комплексу рухливих ігор складають різні рухові уміння і життєво-важливі навички у поєднанні з інтелектуальними завданнями.

📖 Зміст, спрямованість і методика проведення змагань передбачають дотримання таких основних принципів:

- Відповідність форм і засобів психофізичним особливостям учасників.
- Доступність для всіх учасників, у тому числі і для тих, що регулярно не займаються фізичною культурою і спортом.
- Видовищність та емоційність конкурсів і завдань.
- Комплексний вплив на рухову сферу та інтелект учасників.
- Колективність дій учасників.
- Ступінчастість і періодичність проведення змагань.
- Гласність, прозорість результатів, визначеність мети і завдань, єдність вимог.

Урочиста обстановка, барвисте оформлення місця проведення змагань, парадний одяг учасників.

Поєднання традиційних і нових ритуалів, що відповідають духу часу.

Раціональне чергування ігрових засобів в оздоровчо-тренувальних цілях.

Найпоширенішим є таке об'єднання учасників у команди:

Учні 1-2-х, 3-4-х, 5-6-х, 7-9-х, 10-11-х класів. На практиці нерідко проводяться змагання з участю в одній команді дітей з різних за віком класів.

Для проведення змагань можна використовувати ігри-естафети, в яких учасники виконують різноманітні завдання, що відповідають їхнім фізичним можливостям. Завдання можуть бути різними: пробігти, проскочити, проповзти дистанцію, здолати перешкоди на дистанції (перелізи через колоду, залізи на канат, на гімнастичну стінку, пролізи через обруч, трубу) тощо. До ігр-змагань включаються гімнастичні, акробатичні, легкоатлетичні та інші вправи, що входять до програми з фізичної культури для загальноосвітніх шкіл, або вправи, що підводять до окремих видів спорту. Для змагань також підбирають ігри з програм із фізичної культури для різних класів, збірників ігор, рекомендованих для школярів, ігри, поширені серед учнів. Якщо в змаганнях беруть участь хлопці різного віку, то завдання й ігри повинні відповідати їхнім віковим особливостям і фізичному розвитку. Враховуються також різні інтереси та фізичні можливості хлопчиків і дівчаток, особливо підліткового віку. Можна використовувати різні ігри (їх у комплексі може бути 6-10) для хлопчиків і дівчаток або ж об'єднати їх в одну команду, яка зазвичай складається з 10 осіб, але давати їм різні завдання. Так, хлопчики в естафеті ведуть, наприклад, м'яч ногою, а дівчатка б'ють його рукою об землю. Якщо в естафеті беруть участь хлопці різного віку, то молодшим даються полегшені завдання. В одній і тій же естафеті (на етапах) можуть бути різні завдання, але вони повинні бути однаковими для кожної команди.

Наприклад, якщо учасники молодших класів в естафеті можуть добігти до гімнастичної стінки, торкнутися її рукою і повернутися назад, то для учнів середнього шкільного віку завдання інше: на цій же дистанції зробити перекид, добігти до стінки, піднятися по ній, зіскочити вниз і, вертаючись назад, проскакати на одній нозі, а старшим школярам можна запропонувати проповзти по-пластунськи, піднятися по сходах на руках і так само спуститися.

Змагання проводяться за круговою системою, де, наприклад, кожна з чотирьох команд грає одна з одною, прагнучи набрати якомога більше очок. Можуть проходити змагання і за олімпійською системою, відповідно до якої команда, що програла, вибуває. З такими командами можна провести «утішливі» ігри.

Ігри, ігрові вправи і конкурси в комплексах розподіляють у такій послідовності і в таких комбінаціях, щоб не допустити перевтоми і надмірного збудження дітей, забезпечити можливість для оптимального прояву їхніх здібностей.

♣ Орієнтовний структурний зміст комплексу може бути таким.

1-а частина - організаційна. Команди проходять маршем, обмінюються вітаннями. Ведучий представляє членів журі і нагадує формулу суддівства.

2-а частина складається з двох-трьох ігор, в яких беруть участь усі гравці. Головне її призначення - створення сприятливих умов для концентрації уваги учасників і зняття передстартового напруження, а також підготовка

рухового апарату і функцій внутрішніх органів до майбутньої складної діяльності - своєрідна розминка. Основним змістом цієї частини є ігри. Вони не складні за структурою рухів і подібні до вправ, що мають загальнорозвивальний вплив.

3-а частина - найбільш тривала і складна за змістом і структурою. Основу її складають ігри, в яких беруть участь одночасно по черзі усі гравці. У цій частині концентруються основні ігрові засоби, які вимагають від учасників прояву різних рухових якостей, умінь і навичок у поєднанні з морально-вольовими якостями. Чергуються ігри з великим і середнім психофізичним навантаженням. Щоб зняти фізичне та емоційне напруження учасників, включають так звані "вставки-розрядки" у вигляді показових спортивних виступів.

4-а частина спрямована на відновлення. Для цього використовуються ігри середньої рухливості й малорухливі з відносно легкими за координацією рухами. Можна включити номер художньої самодіяльності або конкурс уболівальників.

5-а частина, як і 1-а, - організаційна. Судді підводять підсумки змагань, відбувається нагородження переможців.

Така структура комплексів - орієнтовна. Вона може видозмінюватися в залежності від конкретних обставин.

Якщо на початку комплексу проводяться ігри, спрямовані в основному на організацію уваги, то наступні ігри в комплексі передбачають дії з предметами, інвентарем, реквізитом з проявом таких рухових якостей, як спритність, швидкість у різних формах прояву, а також швидко-силових якостей. Наприкінці, як правило, використовують ігри та ігрові вправи з елементами опору, орієнтування в просторі, концентрації уваги і з виконанням комплексних дій.

Рухливі ігри: «Не давай м'яч ведучому», «Пасування волейболістів», «Старт за м'ячем», «Хто швидше?», «Перетягування через лінію», «Гонка м'ячів по колу».

Кейс-завдання

✍ Заповніть таблицю з іграми-змаганнями, які можна застосувати при складанні програми змагань з комплексу рухливих ігор та естафет

Назва гри	Інтенсивність гри			Частина структурного змісту комплексу (I, II, III, IV, V)	Шиккування гравців при поясненні гри і місце керівника	Вкажіть, яка це гра – імітаційна, з бігом, зі стрибками, ловінням, метанням, речитативом, з перебіжками, подоланням перешкод, опором, орієнтуванням у просторі з предметами, музична, гра на місцевості, ігри, що є підготовчими до окремих видів спорту
	велика	середня	Мала			
1. День і ніч		+		III, IV		з бігом
2.						

